

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра зоології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ВК МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У
БІОЛОГІЇ**

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціалізація	014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Освітня програма	Біологія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Методологія науково-педагогічних досліджень у біології**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта / Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)** предметної спеціалізації **014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)** освітньої програми **Біологія**

Розробник: Куруц Н.В., доцент, к.б.н.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні зоології протокол № 12 від «13» травня 2024 р.

Завідувач кафедри

Куртяк Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією біологічного факультету протокол № 1 від «12» вересня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії

Гамор А.Ф.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів –1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,3 аудиторних – 42 самостійної роботи студента –78	1	2
	Лекції:	
	24	4
	Практичні (семінарські):	
	-	-
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	18	4
Форма підсумкового контролю: усно	Самостійна робота:	
	78	112

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни ВК «Методологія науково-педагогічних досліджень у біології» є: засвоєння здобувачами вищої освіти методологічних, теоретичних і практичних основ науково-педагогічних досліджень у біології; оволодіння методологічними та методичними основами наукового дослідження, зокрема, у біології; формування у майбутніх педагогів системи знань та вмінь, необхідних для самостійного виконання наукових досліджень й методологічної компетентності; ознайомлення з особливостями педагогічних досліджень у біології (з врахуванням фахового спрямування) та методологією сучасного наукового дослідження у біології й сучасними методами; професійно-педагогічна підготовка здобувачів магістерського рівня вищої освіти до написання різних науково-педагогічних дослідницьких видів наукових робіт у біології, в т.ч. й магістерської, а також проведення досліджень при проходженні педагогічної практики з урахуванням сучасних вимог до рівня і якості наукових досліджень.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: формування у майбутніх педагогів системи знань та вмінь, необхідних для самостійного виконання наукових досліджень й методологічної компетентності; особливостей педагогічних досліджень у біології (з врахуванням фахового спрямування); здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузях освіти та біології при здійсненні досліджень, що передбачає використання теорій та методів педагогічних, біологічних наук, сучасних інформаційних технологій у системі педагогічної діяльності та організації навчально-виховного процесу.

Знати: сутнісні ознаки наукознавства в сфері освітніх педагогічних наук з метою розвитку особистого досвіду та майстерності науково-дослідницької діяльності вчителя біології та викладача біологічних дисциплін; класифікувати пріоритетні цілі та завдання науково-дослідницької діяльності з актуальних проблем теорії і методики викладання біологічних дисциплін; концептуальні основи, структуру й логіку наукових досліджень з урахуванням методологічних принципів; знати класифікувати та упорядковувати наукову інформацію, розуміти методологічні підходи, методи, засади проектування; використовувати ефективні програми і техніки дослідження; знати види діагностичного інструментарію, вимоги і можливості використання у науково-педагогічних дослідженнях з дотриманням наукової культури..

Уміти: застосовувати і розвивати загальні уміння проведення наукових досліджень з актуальних проблем педагогічних наук у біології із урахуванням вітчизняних і міжнародних тенденцій; застосовувати доцільно підібрані методи дослідження; моделювати сучасні наукові дослідження з метою аналізу й оцінювання результатів навчально-виховного процесу відповідно до цілей і завдань освіти визначеного рівня.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти **таких компетентностей:**

ЗК–02. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології в освітній та науковій діяльності.

ЗК–06. Здатність оволодіти методологією наукових досліджень, планувати й організовувати дослідження за прикладною тематикою, узагальнювати отримані результати, оформлювати і презентувати наукові здобутки відповідно до чинних вимог.

СК–08. Здатність презентувати та обговорювати результати наукових і прикладних досліджень, готувати наукові публікації, брати участь у наукових конференціях та інших заходах.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень в біології» є опанування навчальних дисциплін (НД) освітньо-професійної програми (ОП): - Шифр НД за ОП; Назва навчальної дисципліни:

ОК3	Психологія освітньої діяльності
ОК4	Педагогіка сучасної школи
ОК7	Комп'ютерно-інформаційні технології в освіті

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Біологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вміти упевнено володіти державною та іноземною мовами на рівні, достатньому для спілкування з професійних питань та презентації результатів власних досліджень.	ПРН-01
Знати використовувати інформаційні бази даних для аналізу та співставлення результатів досліджень.	ПРН-02
Вміти на підставі отриманих результатів педагогічних досліджень у біології розв'язувати складні задачі.	ПРН-04
Вміти аналізувати та оцінювати вплив досягнень біології на розвиток суспільства	ПРН-05
Знати аналізувати біологічні явища та процеси на молекулярному, клітинному, організменному, популяційно-видовому та біосферному рівнях з точки зору фундаментальних загальнонаукових знань, а також за використання спеціальних сучасних методів досліджень.	ПРН-06
Доступно й аргументовано описувати й аналізувати принципи структурно-функціональної організації, механізмів регуляції та адаптації організмів до впливу різних чинників.	ПРН-07
Бути здатними застосовувати під час проведення досліджень знання особливостей розвитку сучасної біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових досліджень за спеціалізацією.	ПРН-08
Вміти і знати планувати наукові дослідження, обирати ефективні методи та їх матеріальне забезпечення, робити припущення щодо стану педагогічних досліджень у біології, біологічної системи на підставі отриманих даних.	ПРН-09
Вміти представляти результати наукової роботи письмово (у вигляді звіту, наукових публікацій тощо) та усно (у формі доповідей та захисту звіту) з використанням сучасних технологій, аргументувати свою позицію в науковій дискусії.	ПРН-10
Знати принципи статистичної обробки результатів аналізу, узагальнення отриманих експериментальних даних.	ПРН-11
Вміти ефективно використовувати інноваційні підходи для розв'язання складних педагогічних задач у біології за невизначених умов і вимог.	ПРН-12
Знати особливості підготовки, принципи етики та безпеки при проведенні педагогічних досліджень у біології. Знати правила техніки безпеки при роботі з живими організмами.	ПРН-13
Вміти самостійно планувати і виконувати інноваційне завдання та	ПРН-15

формулювати висновки за його результатами.	
Бути здатними критично осмислювати теорії, принципи, методи з різних галузей біології для вирішення практичних педагогічних задач і проблем.	ПРН-16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання для вхідного, поточного та підсумкового контролю, взаємоконтролю (взаємооцінювання), самоконтролю (рефлексія, самооцінювання), тестового контролю, усного, письмового опитування, оцінювання самостійної роботи (наукове повідомлення, доповідь, реферат, тези, наукова стаття, план-проспект наукового дослідження, мультимедійна презентація), семестровий екзамен.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання студентів за усі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямовані на опанування навчального навантаження з освітньої програми: -поточний контроль та оцінювання, поетапний, модульний, підсумковий контроль; -екзамен; презентації, диференційований залік з педагогічної практики, кваліфікаційна робота із захистом в ЕК. Проміжкове та підсумкове оцінювання знань відбувається на засадах особистісно-орієнтованого підходу з використанням сучасних методик та практик. Контрольне оцінювання (частково), за темами 3, 6 можливо отримати 10 балів в залежності від використання тематики неформального заходу

Оцінювання знань відбувається згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31357>, Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/5952>, з дотриманням норм академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність в УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті з обов'язковим виставленням оцінки. Проводиться комбіноване опитування (тестові завдання, усне опитування). Підсумковий контроль після проведення практичного заняття проводиться у вигляді вирішення ситуаційних задач, завдань, проблемних питань після демонстрації наочності, відео.

Форма модульного контролю: проведення модульного контролю (тестові завдання, проблемні питання та контроль практичних умінь й навичок),

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен
Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю. Методи контролю (усного, письмового) сприяють підвищенню мотивації студентів - майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	...	40	100
5	5	5	5	10	10	10	10			

T1, T2 ... – теми

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Лабораторні заняття	9	25
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	25
Презентація	1	10
Модульна контрольна робота	1	40
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінка відмінно (А) виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (В) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (С) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка задовільно (D) виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка задовільно (Е) виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.

Оцінка незадовільно (FX) виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка незадовільно (F) виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні. За результатами контролю знань студентів, дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) –

«відмінно», «добре», та «задовільно». Студент має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

**Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS.
Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та логіка науково-педагогічного дослідження у біології.

Тема 1. Вступ. Науково-педагогічне дослідження. Методологічні засади та науковий апарат педагогічного дослідження у біології.

Наукове дослідження й пізнання. Національна класифікація наук. Біологія як наука. Педагогічна наука. Науково-педагогічні дослідження. Методика та методологія науки. Методологічні основи науково-педагогічних досліджень у біології

Тема 2. Інформаційне забезпечення науково-педагогічних досліджень у біології.

Науково- та навчально-дослідницька діяльність студентів, її види. Наукова інформація, форми обміну науковою інформацією. Вимоги до оформлення списку використаних джерел. Правила реферування наукових публікацій, Реферативний огляд. Анотований реферат.

Тема 3. Педагогічне дослідження у біології як процес і результат наукової діяльності.

Класифікація педагогічних досліджень за їх характером і змістом. Загальноприйняті методологічні параметри науково-педагогічного дослідження у біології. Проблема дослідження. Тема дослідження. Актуальність дослідження. Об'єкт і предмет дослідження. Мета і завдання дослідження. Гіпотеза дослідження. Методологічні і теоретичні засади педагогічного дослідження. Наукова новизна і теоретичне значення

результатів дослідження. Практичне значення результатів дослідження та їх впровадження. Достовірність (вірогідність результатів дослідження). Предмет захисту.

Тема 4. Етапи проведення науково-педагогічних досліджень у біології. Поетапне моделювання науково-педагогічних досліджень у біології. Обґрунтування загальної схеми та програми проведення досліджень

Змістовий модуль 2. Методологічні та методичні засади організації і проведення та науковий апарат педагогічного дослідження у біології.

Тема 5. Методи і технології науково-педагогічних досліджень у біології. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження у біології. Класифікації теоретичних методів наукового дослідження. Аналіз і синтез. Індукція та дедукція. Аналогія, абстрагування. Конкретизація, моделювання. Ідеалізація, формалізація. Узагальнення, класифікація, порівняння. Мислений експеримент.

Тема 6. Методи емпіричного рівня науково-педагогічного дослідження у біології.

Педагогічне спостереження. Педагогічний експеримент, його сутність, класифікація. Особливості і функції експерименту як методу дослідження у біології. Види педагогічного експерименту, вимоги до його організації. Етапи проведення й техніка застосування у науково-педагогічних дослідженнях з біології. Рейтинг. Тестування. Вивчення, аналіз та узагальнення передового педагогічного й фахового досвіду. Науково-педагогічна та біологічна експедиція. Вивчення інформаційних педагогічних та біологічних джерел з проблеми дослідження.

Тема 7. Соціологічні методи науково-педагогічного дослідження. Математично-статистичні методи науково-педагогічного дослідження у біології.

Анкетування. Метод дослідної бесіди. Інтерв'ю. Соціометрія. Методи експертних оцінок. Педагогічний та фаховий консиліум.

Методи реєстрування, ранжування, вимірювання (створення і дослідження моделей, моделювання), шкалування. Показники мір: мода, медіана, середнє арифметичне значення, дисперсія, середнє квадратичне відхилення, коефіцієнта варіації, критерій узгодженості Пірсона, коефіцієнт рангової кореляції Спірмена, t-критерій Ст'юдента/Ст'юдента. Основні поняття математичної статистики у науково-педагогічних дослідженнях.

Тема 8. Методологія узагальнення, оформлення і представлення результатів науково-педагогічних досліджень у біології.

Вимоги до структури і змісту магістерської роботи. Головні етапи виконання. Оформлення джерел. Підготовка до захисту та захист магістерської роботи. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання: денна/заочна				
	Усього	у тому числі			
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота
1-й семестр					
Модуль 1					
Тема 1. Науково-педагогічні дослідження. Методологічні засади та науковий апарат педагогічних досліджень у біології.		2		2	
Тема 2. Інформаційне забезпечення науково-педагогічних досліджень у біології.		2		2	
Тема 3. Педагогічне дослідження у біології як процес і результат наукової діяльності.		2/2		2	14/17
Тема 4. Методи науково-педагогічного дослідження. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження у біології.		2/2		2/2	12/19
Тема 5. Методи емпіричного рівня науково-педагогічного дослідження у біології.		4		2/2	14/19
Тема 6. Соціологічні методи науково-педагогічного дослідження у біології.		4		2	12/19
Тема 7. Математично-статистичні методи науково-педагогічного дослідження у біології. Етапи проведення досліджень.		4		4	12/19
Тема 8. Оформлення результатів науково-педагогічного дослідження у біології.		4/2		2	14/19
Модульна контрольна робота					
Разом за семестр		24/4		18/4	78/112
					денна 120 заочна 120

6.3. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна (Лаб.)	Заочна (Лаб.)
1	Наукове дослідження й пізнання. Національна класифікація наук. Біологія як наука.	2	-
2	Педагогічна наука. Науково-педагогічні дослідження. Науково- та навчально-дослідна діяльність студента-біолога.	2	-
3	Методика та методологія науки. Методологічні основи	2	-

	науково-педагогічних досліджень у біології.		
4	Визначення загальноприйнятих методологічних параметрів науково-педагогічного дослідження у біології.	2	2
5	Визначення загальноприйнятих методологічних параметрів науково-педагогічного дослідження у біології. (Продовження).	2	-
6	Методи науково-педагогічного дослідження у біології. Теоретичні методи (з урахуванням фахового спрямування).	2	-
7	Методи емпіричного рівня (з урахуванням фахового спрямування).	2	2
8	Соціологічні методи (з урахуванням фахового спрямування).	2	-
9	Математично-статистичні методи науково-педагогічних досліджень у біології. Оформлення результатів науково-педагогічного дослідження у біології	2	-
Разом		18	4

6.4. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Педагогічне дослідження у біології як процес і результат наукової діяльності.	14	17
2	Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження у біології.	12	19
3	Методи емпіричного рівня.	14	19
4	Соціологічні методи.	12	19
5	Математично-статистичні методи науково-педагогічних досліджень у біології.	12	19
6	Оформлення результатів науково-педагогічних досліджень у біології.	14	19
Разом		78	112

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Інформаційне забезпечення: Навчально-методична література, сервіси Google.

Засоби навчання – ТЗН

Методичне забезпечення дисципліни включає:

- інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни;
- опорні конспекти лекцій;
- розробки практичних занять,
- нормативні документи,
- друкований роздатковий матеріал;
- мультимедійна презентація лекційного курсу.
- методичні посібники, практикуми
- програми, наукові, науково-педагогічні журнали
- дисертації
- бакалаврські наукові роботи
- магістерські наукові роботи

Конспекти лекцій та презентації з дисципліни на електронних носіях. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів на електронних носіях. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України

Технічні засоби навчання. Лекційні заняття будуть проходити у вигляді мультимедійних презентацій. У дистанційному режимі також за допомогою програм електронної комунікації Zoom, Meet. Практичні заняття будуть проходити згідно завдань практичних занять навчального посібника «Методика викладання фахових біологічних дисциплін в профільній школі» презентацій відео-екскурсій, індивідуальних досліджень тощо.

Навчально-методичне забезпечення дисципліни включає: інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни; опорні конспекти лекцій; розробки практичних занять, нормативні документи, методичні вказівки до виконання самостійної роботи студентів, друкований роздатковий матеріал у вигляді кольорових проспектів; мультимедійна презентація лекційного курсу, методичні посібники, практикуми, програми, живі об'єкти, біологічні моделі, сучасні прилади та устаткування для практичних, спеціалізоване програмне забезпечення та комп'ютерні засоби (ТЗН) муляжі, скелети, інше. Навчально-методичне забезпечення **самостійної роботи** здійснюється з використанням елементів дистанційного навчання: електронних лекцій, методичних вказівок та завдань. Акцент робиться на особистому саморозвитку, що сприятиме формуванню потреби й готовності до самоосвіти та професійного самовдосконалення протягом життя, опануванні методів біологічних та психолого-педагогічних наук: польових досліджень, опрацюванні біологічної інформації, використання інформаційних технологій, методик освітніх і психолого-педагогічних наук з організації навчально-виховного процесу, методик формування предметних компетентностей з біології, основ здоров'я, природознавства

Програмне забезпечення. Платформа e-learn, Microsoft word, Power Point. Інформаційне забезпечення: Навчально-методична література, сервіси Google.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

І. Державні документи, проекти і концепції національної освіти та національного виховання в Україні.

1. Декларація про державний суверенітет України. - К., - 1991.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. - К.: "Україна", 1996. - 56 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Педагогічна газета. - 2001. - № 7 (85), липень.
4. Закон України "Про освіту" // В кн.: Виховна робота в закладах освіти України. Випуск II. Збірник нормативних документів та методичних рекомендацій. - К.: ІЗМН, 1998. - С. 4 -75.
5. Державна національна програма "Освіта". Україна XXI століття. -К., 1994. - 62 с.
6. Закон України "Про загальну середню освіту" // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 28 від 16 липня 1999 р. - С. 547-562.
7. Закон України "Про вищу освіту". Прийнятий Верховною Радою України 17.01.2002 р. // Освіта. - 2002. - № 12 – 13.
8. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Педагогічна газета. - 2002. - № 1 (91), січень.
9. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні: Педагогічні концепції. - К.: "Школяр", 1997. - 148 с.
10. Основні вимоги до дисертації та авторефератів дисертації // Бюлетень ВАК України.-2008. - №3. - С.12-33.
11. Положення про дипломну роботу (дипломний проект) [ДВНЗ «УжНУ»] (НАКАЗ №225/01-17 від 13.12.2016 р.). – Режим доступу:<http://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11106/>.

12. ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)».

13. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дисертації та списку опублікованих робіт, який наводять у авторефераті //Бюлетень ВАК України. – 2009. - №5. – С.26-30..

14. Сорока М.Б. Національна система реферування української наукової літератури [Текст] / М. Б. Сорока. - К.: НБУВ, 2002. - 209 с.

II. Підручники і посібники, періодичні видання

1. Артемчук Г.І. Методика організації науково-дослідної роботи. Навчальний посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Київ: Форум, 2000. - 270 с.

2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є.Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

3. Атаманчук П.С., Гнатюк Ю.В. Виконання курсових, дипломних та магістерських робіт. Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, 2001. 24 с

4. Безлюдний О.І. та ін. Магістерська робота у педагогічному вузі. Посібник для студентів-магістрантів. Київ: Науковий світ, 2000. 117 с.

5. Вихрущ В.О. Методологія та методика наукового дослідження / О.В.Вихрущ. - Тернопіль, 2004. – 224 с.

6. Вихрущ В.О. Методологія та методика наукового дослідження / О.В.Вихрущ. - Тернопіль, 2004. – 224 с.

7. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник /С.У. Гончаренко. - К.: Либідь, 1997. - 376 с.

8. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям /С.У. Гончаренко. - К.: АПН України, 1995. - 45 с.

9. Дарманський М.М. Дипломна робота в системі ступеневої підготовки педагогів /Дарманський М.М., Калинин В.П., Телячий Ю.В. -Хмельницький: Вид-во ХГПІ, 2001. - 141с.

10. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2021. - 120 с.

11. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: Навч. посібник / А. М. Єріна, В.Б. Захожай, Д.Л. Єрін; за ред. Попсуєнко Ю.Г. - К. : Центр навч. літератури, 2004. – 212 с.

12. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва: Навч. посібник /М.Д. Касьяненко. - К.: Вища школа, 1993. - 320 с.

13. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб.-3-є вид., / В.В.Ковальчук. -К.: Професіонал, 2005. – 240 с.

14. Козловський Ю.М. Методологія педагогічного дослідження: навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. - 196 с.

15. Коломієць В.О. Як виконувати курсову роботу: Метод. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів В.О. Коломієць. - К.: Вища шк., 2003. - 69 с.

16. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: Навч. посіб. /О.В.Крушельницька. – К: Кондор, 2006. – 206 с.

17. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів: Підручник /Н.М. Кушнарєнко, В.К. Удалова; За ред. Надольного І.Ф. - К.: Вікар, 2003. - 328 с.

18. Лудченко А.А. Основи наукових досліджень: Навч. пос. /А.А. Лудченко, Я.А. Лудченко, Т.А. Примак; За ред. Лудченко А. - К.: Знання, 2000. - 114 с.

19. Макогон Ю.В. Основи наукових досліджень [Текст]: навч. посібник. - 2-ге видання /Ю.В. Макогон. - Донецьк: Альфа-прес, 2007. - 144 с.
20. Методичні рекомендації до виконання дипломних робіт студентами педагогічного інституту /Уклад. Г.І.Артемчук, В.С.Демчук, М.Б. Євтух, З.М. Шалін.- К., 1990. – С.1 - 45.
21. Карбованець О.І. Використання методу проектів у формуванні знань студентів медиків //Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород: УжНУ, 2009. – Вип. 16. – С. 44-45.
22. Метод проектів – сучасна педагогічна технологія навчання освітніх закладів різних рівнів / Карбованець О.І., Куруц Н., Голуб Н. та ін. //Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія "Педагогіка. Соціальна робота".– Ужгород: УжНУ, 2008.– Вип. 15.– С. 80-83.
23. Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник /В.С. Марцин, Н.Г.Міценко, О.А.Даниленко, та ін. - Л.: Ромус-Поліграф, 2002. - 128 с.
24. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і зміст: навч. посіб / І.В. Мороз. - К.: Фірма „Курс”, 1994. - 56 с.
25. Мороз І.В. та ін. Загальна методика навчання біології.- К.: Либідь, 2006.- 592 с.
26. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення // авт. колектив: В.Л.Пілюшенко, І.В. Щербак, Е.І. Словенко. – К.: Лібра, 2004. - 223 с.
27. Організація науково-дослідної роботи в закладах освіти. - Тернопіль. „Астон”, 2001. – 138 с.
28. Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студента. Навч. посіб. / Чорненький Я.Я., Чорненька Н.В., Рибак С.Б. та ін. - К.: Професіонал, 2006. - 208 с.
29. Особистісно-орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: колективна монографія /авт.: В. Андрущенко, Н. Дівінська, Б. Корольов, О. Ярошенко [та ін.]; за заг. ред. В. Андрущенко, В. Лугового. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 256 с.
30. П'ятницька-Позднякова С.Г. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / С.Г. П'ятницька-Позднякова; Ред. Бадейкова В.М. - К. : Центр навч. літератури, 2003. - 116 с.
31. Пальчевський С. Педагогіка / С.Пальчевський. - Київ, «Каравелла», 2008. – 264 с.
32. Рудницька О.П., Болгарський А.Г., Свистельнікова Т.Ю. Основи педагогічних досліджень: Навчально-методичний посібник / О.П. Рудницька, А.Г. Болгарський. - К.: Вища шк., 1998. - 143 с.
33. Сабадос В.І., Гасинець Я.С. Дипломна робота студента біологічного факультету: вимоги до структури й оформлення, критерії оцінювання (методичний посібник). – Ужгород, 2017. – 35 с.
34. Сидоренко В.К., Дмитренко П.В. Основи наукових досліджень / В.К. Сидоренко, П.В. Дмитренко. – К.: РНКЦ, 2000. – 259 с.
35. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник /С.О.Сисоєва, Т.Є.Кристопчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.
36. Сисоєва С.О. Особистісно-зорієнтовані технології: метод проектів // Підручник для директора. – К.: Плеяда, 2005.– № 9-10.– С. 25-31.
37. Ситник І.О. Мікробіологія, вірусологія, імунологія: Підручник / Ситник І.О., Климнюк С.І., Творко М.С. – Тернопіль: Укрмедкнига, 1998. – 392 с.
38. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. 2-ге вид.- К.: Знання, 2007. – 317 с.
39. Соловйов С.М. Основи наукових досліджень /С.М. Соловйов. - 2007. – 212 с.

40. Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів: практичний посібник / Авторський колектив: В.Майборода, О.Ярошенко, Я.Скиба; за ред. О.Ярошенко. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. - 174 с.
41. Технологія самостійної навчально-наукової роботи студентів / О.Кіліченко, Л.Степанова, О.Ткачук, В.Хрущ, О.Хрущ. Методичні матеріали. - Івано-Франківськ: Плай, 2003. - 88 с.
42. Тягур Р.С. Основи педагогічних досліджень: Навч. посібник. – 2-е вид. доп. /Р.С. Тягур. - Івано-Франківськ: Плай, 2008. - 95 с.
43. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник. /А.С.Філіпенко. - К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
44. Черній А.М. Дисертація як кваліфікаційна наукова праця: Посібник.- 2-е вид. /А.М. Черній. — К.: Арістей, 2005. - 232 с.
45. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. - 5-те вид., / В.М. Шейко, Н.М Кушнарєнко. - К.:Знання, 2006. - 307 с.
46. Шишка Р.Б. Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт. /Р Б. Шишка. - 2007. – 112 с.
47. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження / Є.М.Хриков. Х.: ФОП Панов А. М., 2017. - 237 с.
48. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. посібник /Г.С. Цехмістрова. - К.: Слово, 2004. – 240 с.
49. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень: [навч. посібн.] / В.Є. Юринець, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів: ЛНУ, 2011. - 179 с.
50. Ярошенко О.Г. Групова навчальна діяльність: посібник для студентів / Ярошенко О.Г., Кушнірук С.А. – К. : УДПУ, 1997. – 90 с.
51. Ярошенко О.Г. Групова навчальна діяльність як сучасна форма організації навчання учнів: навч. метод. посібник / Ярошенко О.Г., Блажко О.А., Ревацька Л.В.; за ред. О.Г. Ярошенко. – Вінниця : ВДПУ, 2004. – 67 с.
- 52.** Ярошук Лілія Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., оновл. Saarbrücken – Riga: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 162 с.

Допоміжні

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття)). Освіта. 1993. №44.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2000. 368 с.
3. Савченко О.Я. Складові реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. Київ, 2004. С.39-40.
4. Січко С., Кисельов С. Науково-дослідна робота в школах нового типу: організація, методика, результати: Науково-методичний посібник. Київ: Бібліотечка «Першого вересня», 2000. 36 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Google Scholar або Google Академія: пошукова система і некомерційна бібліометрична база даних, що індексує наукові публікації та наводить дані про їх цитування. URL: <https://scholar.google.com.ua/2> .
2. Ващенко Л., Карбованець О. Роль підручників біології у формуванні в учнів умінь встановлювати причинно-наслідкові зв'язки [Електронний ресурс] / Л. Ващенко, О. Карбованець // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. - 2022. - Вип. 1. - С. 104-111. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2022_1_14
3. Єдине освітнє інформаційне вікно України. URL: <http://www.osvita.com>

4. Загально- і конкретно-наукова методологія педагогіки[Електронний ресурс]. URL: http://pidruchniki.com/17390919/pedagogika/pedagogichni_tsinnosti
 5. Законодавство України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>; <http://www.nau.kiev.ua>; <http://www.ukrpravo.kiev.com>; <http://www.liga.kiev.ua>.
 6. Логіка і методика науково-педагогічних досліджень. URL: http://pidruchniki.com/1082030235381/pedagogika/logika_metodika_naukovo-pedagogichnih_doslidzhen#741
 7. Методика науково-педагогічного дослідження. URL: http://firstedu.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=57:2011-01-06-11-21-16&catid=20:2011-01-03-11-20-33&Itemid=13
 8. Методологія і методи педагогічних досліджень. URL: http://pidruchniki.com/19120621/pedagogika/metodologiya_metodi_pedagogichni_h_doslidzhen
 9. Методологія науки. URL: <http://www.inter-pedagogika.ru>.
 10. Методологія педагогіки. URL: http://pidruchniki.ws/1878100834951/pedagogika/metodologiya_pedagogiki
 11. Методологія педагогічного дослідження. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/3523/97/>
 12. Методологія, методи, логіка наукових досліджень. URL: http://pidruchniki.com/1056112760990/dokumentoznavstvo/metodologiya_metodi_logika_naukovih_doslidzhen#172.
- Портал полегшення процедури оформлення наукових джерел відповідно до вимог Вищої атестаційної комісії (ВАК) України та проходження нормоконтролю при написанні публікацій, курсових, дипломних, дисертацій та інших наукових робіт. URL: www.vak.org.ua.
13. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. URL: <http://www.dnpg.gov.ua>
 14. Суть нової методології педагогіки. URL: http://pidruchniki.com/11431213/pedagogika/sut_novoyi_metodologiyi_pedagogik_i#49
 15. Портал полегшення процедури оформлення наукових джерел відповідно до вимог Вищої атестаційної комісії (ВАК) України та проходження нормоконтролю при написанні публікацій, курсових, дипломних, дисертацій та інших наукових робіт. URL: www.vak.org.ua. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. URL: <http://www.dnpg.gov.ua>